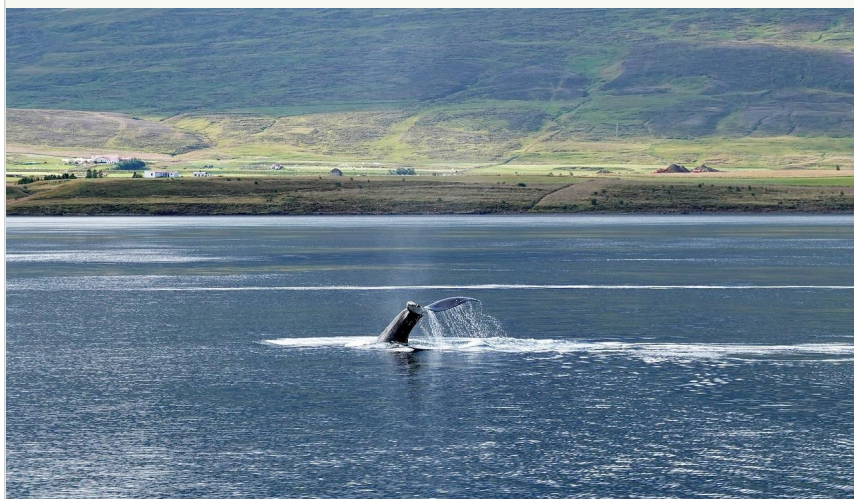

Balearen ehiza

Islandian balea harrapatzeari utziko diote aurki; baina zein da erabaki hori hartzearen arrazoia? Pello Zubiria Islandiak hartutako erabaki horri buruz arituko da sekuentzia honetan aurkeztuko zaizun entzungaian. Ondoren, ariketa hauek egiteko aukera izango duzu:

Pixabay

- Aukeren artean erantzun egokia hautatu.
- Audioa entzun, erantzun egokia aukeratu eta iritzia eman.
- Argudiatzeko ariketa egin, birformulazioa erabiliz.
- Eztabaidatu ehizaren inguruan.

1. Gaian sartu

a) Hainbat animalari esker etekin edo onura batzuk lortzen ditu gizakiak. Hemen aipatzen direnetatik, zein lotzen duzu balearekin? Aukera egokia hautatu, eta konparatu erantzuna ikaskideekin.

- A. Olio lortzeko oso animalia baliagarria da.
- B. Oso estimatua da bere haragia.
- C. Bere gihar eta hesteekin xaboiak egiten dira.
- D. Guruinetatik intsulina, kortisona eta beste hormona batzuk lortzen dira.
- E. CO₂-a xurgatzen du, mesede egiten dio ekosistemari.
- F. Aurreko guztiak dagozkio baleari.

b) Balearen ehiza debekatuko dute Islandian laster, baina beste toki batzuetan oraindik ehizatzen da. Badakizu non? (hauetako batean ez da ehizatzen).

Norvegia		Kanada		Japonia		Groenlandia	
----------	--	--------	--	---------	--	-------------	--

2. Islandia eta baleak

a) Entzun audioa eta hautatu erantzun egokia:

<https://labur.eus/TNVyQ>

1. Islandiak baleen ehiza debekatu du...

- a) besteren artean, baleen ehiza zein tamainako basakeria den herritarrek ohartarazteko.
- b) turismoa erakartzeko, izan ere, turismoa handitzea da Islandiarren helburuetako bat.
- c) besteak beste, animalien sufrimenduaren aurrean jendeak protesta egin duelako.

2. Balearen ehiza...

- a) turismo mota bat da, geroz eta arrakastatsuagoa, gainera.
- b) errentagarria da, batez ere balea-haragia Japoniara esportatzen delako.
- c) debekatzearen arrazoiaren artean errentagarritasunaren ikuspegia dago.

3. Balearen balioa ekologiarekin lotzen da,...

- a) izan ere, baleek karbonoa kentzen diote ekosistemari.
- b) izan ere, ekonomialarien iritziz, baleak hiltzea CO₂-a gutxitzea lortzeko modu naturala da.
- c) izan ere, Nazioarteko Diru Funtsak argitaratutako ikerketa baten arabera, baleak bizirik uzteak itsasoaren egoera hobetuko du 50-60 urte barru.

b) Eman zure iritzia, binaka jarrita, eta arrazoitu erantzuna:

Zein ikuspegi gailendu beharko litzateke, zure ustez, balearen ehiza debekatzeko erabakian?

- ☐ Errentagarritasunaren ikuspegia
- ☐ Ikuspegi ekologikoa
- ☐ Ikuspegi emozionala
- ☐ Ikuspegi kulturala

3. Argudio argigarriak

Erreparatu egitura hauei:

Esan nahi baita/ alegia/ hots/ hau da

Idea bat hobeto adierazteko, osatzeko, zehazteko edota azaltzeko erabiltzen dira birformulazioak. Aurretik aipatutako ideiarekin esanahi bertsua duen edota esplikagarria den beste esaldi batekin doa.

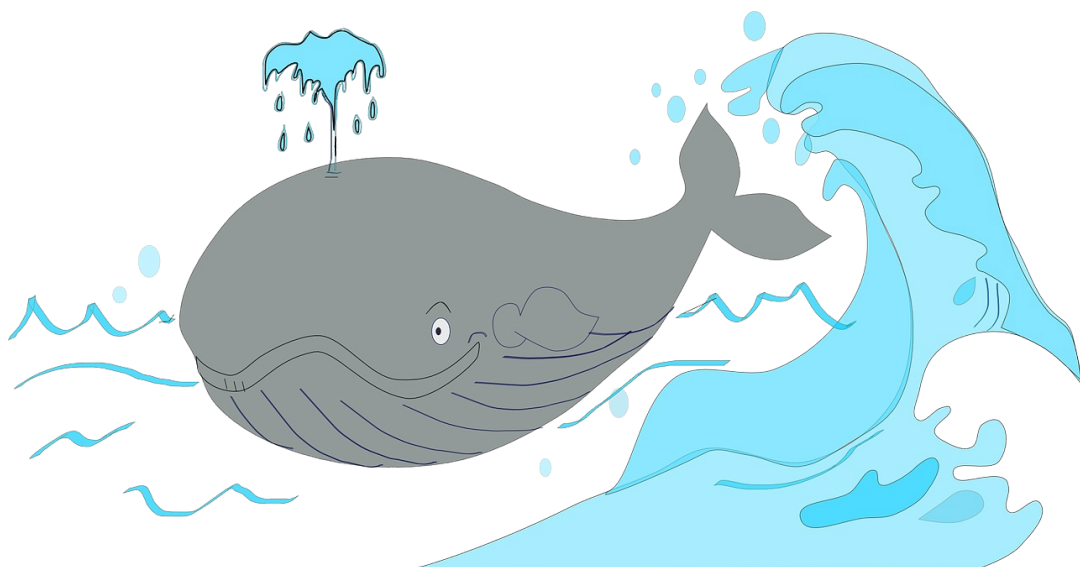
Adibidez:

- Baleak ez ehizatzeko arrazoietakoa bat jendearen protestak izan dira. **Esan nahi baita** herritarrak kontzientziatu egin direla eta gehiago baloratzen dutela bizitza basatiarekiko errespetua.
- Errentagarritasun-ikuspegiak funtzionatu egiten du, **hau da**, diru gehiago ematen du baleak ikusteak hiltzeak baino.

Irakurri entzungaia esaten diren bi ideia hauek. Binaka jarri eta, entzun berriro audioa (1:27 minututik aurrerakoa). Entzundakoaren arabera, osatu esaldi bana birformulazioa erabiliz:

*Ad: Islandiari gehiago komeni zaio balea bizirik edukitzea hiltzeak baino; **esan nahi baita**, balearen turismoa nabarmen ari denez handitzen, errentagarriagoa dela ikusi dute animalia horiek bizirik uztea.*

- ❑ Islandiaarentzat ez da interes handikoa balearen haragia Japoniara esportatzea...
- ❑ Baleak bizirik uzteak onura ekologikoa ekarriko luke...

Pixabay

4. Zilegi da animalien ehiza?

Animalien ehiza jardunbide gatazkatsua da gaur egun. Egin eztabaida eta erabili, nahi izatera, eskaintzen zaizkizun argudio lagungarriak. Zure defentsan gutxienez ideiaren bat birformulatu.

A- EHIZA BAI:

- Sustrai sozial, kultural eta ekonomiko sendoak ditu ehizak.
- Bioaniztasunaren kontserbazioan laguntzen du.
- Landa-eremuaren garapen sozioekonomikoari laguntzen dio.
- Pisten konponketak, egokitzeak eta sastrakak kentzea eragiten du.
- Animalia basatien kalteak handiak izaten dira batez ere baserritarrentzat, eta horien kontrola bermatzen du.

Pixabay

Pixabay

B- EHIZA EZ:

- Animalien oinarrizko eskubideak urratzen dira: ez da etikoa, basakeriaz jokatzeko da.
- Animalia batzuk kontrolatzeko beste bide batzuk erabil daitezke, adibidez, antzutzea.
- Gure lurraldea populatuegia dago edozein bazterretan ehiztariak tiroka sentitzeko.
- Ehizak ez dio naturaren orekari eusten, ingurumenaren orekan garrantzi handia dute animaliek; horregatik babesten dira.
- Ehizaren arrazoi nagusia aisialdiarekin lotuta dago: mendira joan, arrastoak jarraitu, txakurrak hezi, otorduak egin, lagunartea... Bestelako motibazioak bigarren mailakoak dira.

ERANTZUNAK

1. Gaian sartu

Erantzuna: F. Guztiak lotzen dira balearekin

Erantzuna: Kanadan izan ezik beste tokietan baimenduta dago balearen ehiza.

2. Islandia eta baleak

1.c; 2.c; 3.a

HIZTEGI LAGUNGARRIA

Ekarri du baita ere turismoaren gehitzea. turismoa handitzea, areagotzea ere ekarri du.

Berrikitan: duela gutxi, berriki.

Horiek dira-eta. horiek baitira, horiek direlako.

Milaka zuhaitzen parekoa. milaka zuhaitzen adinakoa.

TRANSKRIPZIOA

Eneritz Arzallus. Bueno, esan dugu behintzat erabakiko duela Islandiak baleen ehiza hau debekatzea. Galdera da, zergatik? Eta hemen diozu, ez?, Hasieran diozu, eta juxtu ez da hainbeste urtetan herritarrek egin dituzten protestengatik.

Pello Zubiria. Ez. Ez.

Eneritz Arzallus. Zergatik da?

Pello Zubiria. Da... Kasu batean bi argudio aipatzen dira hemen. Eta argudio horietako batean bai da herritarren protestak. Esan nahi baita herritarrek kontzientziatu direnean edo... En fin, edo, igual ez dakit herritarrek esan behar den edo kaletarrak, gero eta animalietatik hurbilago, urrutiago bizi garenok hasi garenean baloratzen bizi basatiaren eta animalien eta istorio guzti hori... Ba sentiberago gaude haien sufrimenduaren-eta aurrean eta... Orduan, horrek ekarri du baita ere turismoaren gehitzea. Orduan, orain ikusten da baleak ikustea bihurtu dela...

Eneritz Arzallus. Turismo mota bat.

Pello Zubiria. Turismo mota bat.

Laburbilduz, Islandiari gehiago komeni zaio balea bizirik edukitzea hilda edukitzea baino.

Eneritz Arzallus. Bai, ez? Esaldi bat diozu: zertarako hil errentagarriagoak badira bizirik?

Pello Zubiria. Bai.

Eneritz Arzallus. Errentagarritasun-ikuspegi bat dago alde batean edo bestean.

Pello Zubiria. A, bai, bai! Tamalez horrek funtzionatzen du. Holako zerbait gertatu zaie Islandian turismoarekin. Hau da, diru gehiago ematen digu baleak ikustea horiek harrapatzea baino. Hor badago beste parte txiki bat, eta da: Islandian asko jaitsi da balearen kontsumoa, balea-haragiaren kontsumoa, eta esportatzen zuten edo esportatu nahi zuten Japoniara.

(hurrengo orrian jarraitzen du)

(aurreko orritik dator)

Eneritz Arzallus. Japoniara.

Pello Zubiria. Baina nonbait edo prezioz (salneurritz) edo kopuruz edo dena delakoz ez du bere espektatiba bete. Orduan bi gauza juntatuta (elkartuta), ez da interes oso handikoa.

Eneritz Arzallus. Baina bada beste arrazoi, bueno, arrazoi bat baino gehiago esan dugu erabaki honen beste ...

Pello Zubiria. Bai.

Eneritz Arzallus. Ekarriko lukeen onura bat. Beste artikulu batek aipatzen duena, eta hori da onura ekologiko bat ekarriko lukeela baleak bizirik uzteak.

Pello Zubiria. Bai. Bai.

Eneritz Arzallus. Nola, nola lotzen da? Bueno, ekologia lotzen da animalia-espezie bat bizirik irautearekin.

Pello Zubiria. Bigarren arrazoia.

Eneritz Arzallus. Baina bada beste arrazoi bat, ez?

Pello Zubiria. Eta hori ja, hori bai sartzen da gaur egun ja mainstream, mainstream bihurtu den gaiarekin: klimaren aldaketa eta karbonoa.

Bueno, guk hartu dugu, nolabait argudioa ilustratzeko (argitzeko) iturri bezala eta, eta hari nagusia segitzeko bezala Munduko Diru Funtsak edo Nazioarteko Diru Funtsak berrikitan, azken boletinean, atera duen ikerketa bat, lauzpabost ekonomialarik egin. Eta horiek argudiatzen dute, bueno, nola... Haiek egin dute laburbiltze-lan bat dagoen dokumentazio zientifikoarena... Eta esaten dute: "Zer ari gara gu azkeneko baleak hiltzen hain obsesionatuta gaudenean karbonoa nolabait atmosferari kendu eta lurpean, edo kasu honetan, itsasoan, urpean kolokatzeko beharra ikusten dugunean, zer ari gara gu baleak hiltzen, horiek dira-eta dauzkagun erreminta natural inportanteenetako batzuk?"

Eneritz Arzallus. Baleek nolabait harrapatzen dute edo xurgatzen dute, edo nola esango genuke, CO2-a?

Pello Zubiria. Bai. Bueno, hori esplikatzen dute, bueno, kontatzen dute nola funtzionatzen duen balearen... Baleak nola funtzionatzen duen bere bizi-ziklo osoan zehar bai elikatze aldetik, eta beraz, elikatze horretan ze eragin daukan itsasoan eta hori nola gurutzatzen den karbonoaren zikloarekin. Eta orduan bai ikusten da garbi nola balea batek bere 50-60 urteetan zehar, daukan tamaina handiarekin, balea... Islandian harrapatzen zituztenak orain txikiagoak ziren. Beren tamainarekin lotuta esaten dute, eske balea batek egiten digu guri funtzio ekosistemiko bat ba milaka zuhaitzen parekoa.